

Жанда кийиш

05:00 / 28.02.2017 4000

Арабчада «хирқа», ўзбекчада «жанда» деб аталган ўзига хос кийим кийиш бир вақтлар сўфийлар орасида кенг тарқалган эди. Суфийларнинг турли рангдаги ямоқлар солинган кийим кийиб бошқалардан ажраб туришга уринишлари ҳаммага маълум бўлган.

Тасаввуфга оид адабиётларда «фалончи пистончига сўфийлик хирқаси – жандасини кийгазди» деган иборалар ҳам тез-тез учраб туради.

Суфийларнинг ўзлари бу ишнинг суннат эканлигини даъво қилишган ва гапларининг тўғрилигига далил сифатида бир неча ривоятларни ҳам келтирганлар.

Имом Молик келтирган ривоятда Анас ибн Молик розияллоҳу анҳу қуйидагиларни айтадилар:

«Умар ибн Хаттобнинг Мадийнанинг амири бўла туриб икки елкаси орасида устма-уст ямоқ солиб олганини кўрдим».

Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг кавуш ва кийимларини ямашлари ҳақидаги ривоят.

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Оиша розияллоҳу анҳога у киши оқ-қора ямоқлар солиб ўтирганларида, «То ямоқ солмагунингча, кийимни алмаштирма», деганлари.

Али розияллоҳу анҳудан қуйидаги ривоятни нақл қиладилар: «Ушбу кўйлагимни ямата бериб ямоқчидан ҳам уялиб кетдим. У менга: «Буни ташлаб юбор! Эшаги бор киши буни ўз эшагига ҳам раво кўрмайди», деди». Суфён Саврий розияллоҳу анҳу: «Умарнинг устида ўн икки ямоқли изорни кўрдим», деганлар.

Баъзи бир аҳли тарийқатлар жанда кийиш бирма-бир шахсдан шахсга ўтиб келаётган силсилага эга эканлигини айтадилар. Мисол тарийқасида шайх Санусийнинг хирқанинг санади ҳақидаги қуйидаги гапларини келтирамиз: «У киши хирқани Ҳасан Басрийнинг қўлларидан кийганлар. У киши эса амирул мўминин Али ибн Абу Толиб каррамаллоҳу ваҳҳаҳунинг қўлларидан кийганлар. У киши эса аввалги ва охиргиларнинг саййиди Муҳаммад ан-Набий ал-қарийм соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қўлларидан кийганлар. Ул зот соллаллоҳу алайҳи васаллам эса, хирқани Рухул аминнинг воситаси ила Роббул оламиндан кийганлар».

Аммо, бу хилдаги гапларга, хусусан, салафи солиҳнинг қасдан хирқа кийганларига ҳеч кимнинг тўғри санади йўқ. Аксинча, бошқа, бунга

тескари маънодаги ишончли гаплар бор.

Имом Шаъроний шайх Нажмуддийн Кубро раҳматуллоҳи алайҳидан ривоят қиладилар:

«Аҳли салафлар муриднинг кийимига ўша кийимнинг рангидан бошқа рангда шаръий ҳожатсиз ямоқ солишни макруҳ деганлар. Агар кийим йиртилиб кетса-ю, унинг рангидаги матоҳ топилмаса, бошқа рангдаги ямоқ солса, майли. Салафи солиҳлар кийимларига фақатгина зарурат юзасидангина ямоқ солганлар. Улар ўзлари учун нодир ҳолатлардагина ҳалолдан тўлиқ кийим топа олар эдилар. Шунинг учун улар ўз кийимларини турли рангдаги ҳалол матоҳ билан ямар эдилар. Уларнинг ямоқ кийим кийишларининг сабаби шу».

Жамиятшунослик илмининг асосчиси, машҳур олим Абдурроҳман Ибн Халдун:

«Али саҳобаларнинг ичида ўзига хос кийим ва ҳолат билан ажраб турмаган», деган.

Демак, хирқа кийиш ҳам, худди шатаҳотга ўхшаб, аҳли тасаввуф ичида маълум вақт ва шароитда тарқалиб, аста-секин йўқолиб кетган бир нарса. Шунинг учун ҳам, бугунги сўфийлар орасида хирқа кийганлари кўринмайди.